

EDUSKUNNAN VASTAUS 171/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain, mielenterveyslain, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain, mielenterveyslain, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain muuttamisesta (HE 151/2009 vp).

Valiokuntakäsittely

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (StVM 38/2009 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuolemansyyn selvittämisestä 1 päivänä kesäkuuta 1973 annetun lain (459/1973) 1—3, 5, 6, 10 ja 13 §,
sellaisina kuin niistä ovat 1 ja 2 § laissa 858/1997, 3 § laissa 1089/1992 ja 13 § laissa 114/1991, sekä
lisätään lakiin uusi 12 b § seuraavasti:

1 §

Kuolemasta on viipymättä ilmoitettava lääkärille tai poliisille.

Terveystieteiden tutkimuskeskusten tai lääkärin on ilmoitettava tieto kuolemasta väestötietojärjestelmään ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselle sekä Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen edelleen Tilastokeskukselle. Tiedon ilmoittamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen velvollisuudesta ilmoittaa kuolemasta väestötietojärjestelmään sekä kuolleen syntyneestä tehtävästä ilmoituksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tilastokeskuksen tehtävänä on säilyttää tämän lain nojalla sille toimitetut asiakirjat ja tiedot. Asiakirjat tai asiakirjoihin sisältyvät tiedot voidaan säilyttää pysyvästi. Asiakirjojen tai asiakirjoihin sisältyvien tietojen säilyttämisestä pysyvästi säädetään arkistolaissa (831/1994).

2 §

Kuolleen saa haudata tai ruumiin luovuttaa lääketieteen opetusta tai tutkimusta varten yliopistolle vasta, kun kuolemansyy on siten selvitetty kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään ja lupa hautaamiseen on annettu.

Luvan hautaamiseen antaa lääkäri, jollei valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä.

3 §

Säännöksiä lääketieteellisessä kuolemansyyntä selvittämisessä noudatettavista menettelytavoista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

5 §

Sairaanhoitolaitoksessa tai terveyskeskuksessa kuolleen taikka sinne kuolleen tuodun henkilön lääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta päättää sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri. Toimenpiteeseen on saatava vainajan lähimmän omaisen tai vainajalle muuten läheisen henkilön suostumus. Jos suostumusta ei voida viivytyksellä saada, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos voi lääkärin saatettua asian sen ratkaistavaksi antaa luvan ruumiinavauksen suorittamiseen.

Läketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua hakemuksen johdosta muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle kuolleelle henkilölle päättää sen lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri, jota ylläpitävässä kunnassa tai kuntayhtymän jäsenkunnassa henkilöllä oli kuollessaan kotikuntalainen (201/1994) mukainen asuinpaikka. Jos kuolleen henkilön asuinpaikkaa ei voida vaikeuksista selvittää ja jos muut erityiset syyt niin vaativat, päättää asiasta kuolinpaikkaa lähinnä olevan lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri.

Jos 1 momentissa mainitun lääkärin päätös on kielteinen, mutta sairaanhoitolaitoksessa tai ter-

veyskeskuksessa kuollutta henkilöä hoitanut lääkäri katsoo ruumiinavauksen suorittamisen tarpeelliseksi, on hoitaneella lääkärillä oikeus saattaa asia Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ratkaistavaksi.

6 §

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on käsiteltävä lääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamista koskeva asia kiireellisenä. Ennen asian ratkaisemista on vainajan lähimmälle omaiselle tai muuten läheiselle henkilölle varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi, jos se ilman kohtuutonta viivytystä on mahdollista.

Jos ruumiinavauksen suorittamista pyytää muu kuin 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu ylilääkäri tai vastaava lääkäri, on ylilääkärille tai vastaavalle lääkärille varattava tilaisuus lausunnon antamiseen, jos se ilman kohtuutonta viivytystä on mahdollista.

Antaessaan luvan ruumiinavauksen suorittamiseen Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on samalla määrättävä avauspaikka.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen ei saa haakea valittamalla muutosta.

10 §

Määräyksen oikeuslääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta antaa poliisilaitoksen tai keskusrikospoliisin päällikkö tai heidän määräämänsä muu päällystään kuuluva poliisimies, asianomainen syyttäväviranomainen, tuomioistuin tai Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

12 b §

Kuolemansyyntä selvittämistoiminnan ohjaus ja valvonta kuuluu Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos vastaa oikeuslääketieteellisestä ruumiinavaustoiminnasta.

13 §

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos hyväksyy sairaalan tai muun paikan, jossa ruumiinavaus tehdään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lääninhallituksissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat kuolemansyyn selvittämiseen liittyvät asiat siirtyvät tämän lain voimaan

tullessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen käsiteltäviksi.

Lääninhallitusten tekemät kuolemansyyn selvittämiseen liittyvät sopimukset ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät tämän lain voimaan tullessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

mielenterveyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä joulukuuta 1990 annetun mielenterveyslain (1116/1990) 2 ja 3 §, 4 §:n 1 momentti, 5 §, 6 §:n 3 momentti, 11 §:n 3 momentti, 12 §, 13 §:n 3 momentti, 16 ja 17 §, 17 a §:n 1 momentti, 18, 18 a, 19, 21 ja 22 §, 22 f §:n 4 momentti, 22 m—22 p §, 22 q §:n 3 momentti, 22 r §, 24 §:n 2 momentti, 32 ja 33 §, 33 a §:n 1 ja 3 momentti sekä 33 b ja 33 c §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laeissa 1435/1991, 417/2001, 1423/2001 ja 1257/2005, 3 § osaksi laissa 751/1992, 6 §:n 3 momentti laissa 1504/1994, 16, 18, 19 ja 21 § laissa 1086/1992, 17 § osaksi mainituissa laeissa 1086/1992 ja 1504/1994, 17 a §:n 1 momentti laissa 383/1997, 18 a § ja 22 f §:n 4 momentti mainituissa laeissa 1423/2001, 22 § mainituissa laeissa 1086/1992 ja 383/1997, 22 m—22 p §, 22 q §:n 3 momentti ja 22 r § laissa 419/2009, 24 §:n 2 momentti laissa 723/2005, 33 a §:n 1 ja 3 momentti ja 33 c § mainituissa laeissa 1257/2005 sekä 33 b § laissa 785/2009, seuraavasti:

2 §

Ohjaus ja valvonta

Mielenterveystyön yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu, jollei lailla toisin säädetä, sosiaali- ja terveysministeriölle.

Aluehallintovirastolle kuuluu mielenterveystyön suunnittelu, ohjaus ja valvonta toimialueellaan. Aluehallintoviraston on erityisesti valvottava tämän lain 4 a luvussa tarkoitettujen itsemääräämisoikeuden rajoitusten käyttöä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön alaisena aluehallintovirastojen toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkai-

sukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi mielenterveystyön ohjauksessa ja valvonnassa. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja valvoo mielenterveystyötä erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;

2) usean aluehallintoviraston toimialuetta tai koko maata koskevat asiat;

3) asiat, jotka liittyvät Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan; sekä

4) asiat, joita aluehallintovirasto on esteellinen käsittelemään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintovirastojen tarkemmasta työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Mielenterveystyön asiantuntijavirastona toimii Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

3 §

Mielenterveyspalvelujen järjestäminen

Kunnan tulee huolehtia alueellaan tässä laissa tarkoitettujen mielenterveyspalvelujen järjestämisestä osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/1972) säädetään ja osana sosiaalihuoltoa siten kuin sosiaalihuoltolaissa (710/1982) säädetään.

Erikoissairaanhoidoissa (1062/1989) tarkoitettua sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tulee huolehtia erikoissairaanhoidon annettavista mielenterveyspalveluista alueellaan siten kuin sanotussa laissa ja tässä laissa säädetään.

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei muualla laissa toisin säädetä.

4 §

Mielenterveyspalvelujen periaatteet

Kunnan tai kuntayhtymän on huolehdittava siitä, että mielenterveyspalvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisiksi kuin kunnassa tai kuntayhtymän alueella esiintyvä tarve edellyttää.

5 §

Mielenterveyspalvelujen yhteensovittaminen

Mielenterveyspalvelujen järjestämisessä on sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja sen alueella toimivien terveyskeskusten yhdessä kunnallisen sosiaalihuollon ja erityispalveluja antavien kuntayhtymien kanssa huolehdittava siitä, että mie-

lenterveyspalveluista muodostuu toiminnallinen kokonaisuus.

Mielisairautta tai muuta mielenterveyshäiriötä potevalle henkilölle on riittävän hoidon ja palvelujen ohella yhteistyössä asianomaisen kunnan sosiaalitoimen kanssa järjestettävä mahdollisuus hänen tarvitsemaansa lääkinnälliseen tai sosiaaliseen kuntoutukseen liittyvään tuki- ja palveluasumiseen siten kuin siitä on erikseen säädetty.

6 §

Valtion mielisairaalassa annettava hoito

Päätöksen rikoksesta syytetyn tai mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätetyn valtion mielisairaalaan ottamisesta tekee Terveyden ja hyvinvoinnin laitos siten kuin 17 §:ssä säädetään. Muulloin päätöksen valtion mielisairaalaan ottamisesta, hoidon lopettamisesta ja sairaalasta poistamisesta tekee valtion mielisairaalan ylilääkäri.

11 §

Kuuleminen ja hoitoon määrääminen

Jos hoitoon määrätty on alaikäinen, päätös on heti alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi.

12 §

Hoidon jatkaminen

Hoitoon määrättyä saadaan 11 §:ssä tarkoitettua päätöksen nojalla pitää hoidossa hänen tahdostaan riippumatta enintään kolme kuukautta. Jos ennen tämän ajan päättymistä näyttää ilmeiseltä, että hoidon jatkaminen on välttämätöntä sen jälkeenkin, mutta siitä ei päästä potilaan kanssa yhteisymmärrykseen, potilaasta on annettava uusi tarkkailulausunto sen selvittämiseksi, ovatko edellytykset hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta edelleen olemassa. Hoidon jatkaminen tai lopettaminen on ratkaistava

11 §:ssä tarkoitetun lääkärin kirjallisella päätöksellä ennen kuin hoitoa on kestänyt kolme kuukautta. Päätös, jolla hoitoa jatketaan, on annettava potilaalle tiedoksi viipymättä ja heti alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi.

Hoidon jatkamista koskevan päätöksen nojalla potilasta saadaan pitää hoidossa hänen tahdostaan riippumatta enintään kuusi kuukautta. Tämän jälkeen on 9 ja 10 §:ssä säädettyin tavoin selvitettävä uudelleen, ovatko edellytykset hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta olemassa.

13 §

Omasta tahdostaan hoitoon otetun määräämisen hoitoon hänen tahdostaan riippumatta

— — — — —
Jos hoitoon määrätty on alaikäinen, päätös on heti alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi.

16 §

Mielentilatutkimus

Tuomioistuimen on määrättyään rikoksesta syytetyn mielentilatutkimukseen viipymättä toimitettava asiakirjat Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrää, missä mielentilatutkimus suoritetaan ja, jos se suoritetaan sairaalan ulkopuolella, kuka sen suorittaa.

Mielentilatutkimus on toimitettava ja lausunto rikoksesta syytetyn mielentilasta annettava Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle viimeistään kahden kuukauden kuluttua mielentilatutkimuksen aloittamisesta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos voi perustellusta syystä pidentää tutkimusaikaa enintään kahdella kuukaudella.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos antaa saamansa lausunnon perusteella oman lausuntonsa rikoksesta syytetyn mielentilasta tuomioistuimelle.

17 §

Hoito tahdosta riippumatta mielentilatutkimuksen jälkeen

Jos edellytykset rikoksesta syytetyn määräämiseen hoitoon hänen tahdostaan riippumatta ovat olemassa, kun mielentilatutkimus on toimitettu, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on määrättävä hänet hoitoon hänen tahdostaan riippumatta.

Hoitoon määrättyä saadaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päätöksen nojalla pitää hoidossa hänen tahdostaan riippumatta enintään kuusi kuukautta. Ennen tämän ajan päättymistä potilaasta on annettava tarkkailulausunto sen selvittämiseksi, ovatko edellytykset hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta edelleen olemassa. Hoidon jatkaminen tai lopettaminen on ratkaistava 11 §:ssä tarkoitetun lääkärin kirjallisella päätöksellä ennen kuin hoitoa on kestänyt kuusi kuukautta. Hoidon jatkamista koskeva päätös on annettava potilaalle tiedoksi viipymättä ja heti alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi, jolloin hallinto-oikeuden on tutkittava, ovatko edellytykset hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta edelleen olemassa. Hoidon lopettamista koskeva päätös on niin ikään annettava potilaalle tiedoksi viipymättä ja heti alistettava Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vahvistettavaksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on joko vahvistettava hoidon lopettamista koskeva päätös tai, jos edellytykset hoitoon määräämiselle potilaan tahdosta riippumatta ovat olemassa, määrättävä potilas hoitoon.

Hoidon jatkamista koskevan päätöksen nojalla potilasta saadaan pitää hoidossa hänen tahdostaan riippumatta enintään kuusi kuukautta. Jos ennen tämän ajan päättymistä näyttää ilmeiseltä, että hoidon jatkaminen on edelleen välttämätöntä, on meneteltävä siten kuin 2 momentissa säädetään.

Jos hoitoon määrättyä hoidettaessa käy ilmi, että edellytyksiä hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta ei ole, on meneteltävä siten kuin 2 momentissa säädetään.

17 a §

Erityistason psykiatrinen sairaalahoito

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrää rikoksesta syytetyn tahdosta riippumattoman hoidon aloittamisesta sairaalassa, jossa on potilaan hoidon edellyttämät valmiudet ja erityisasiantuntemus.

— — — — —

18 §

Sairaalasta poistaminen mielentilatutkimuksen jälkeen

Jos mielentilatutkimuksen perusteella on ilmeistä, että edellytyksiä rikoksesta syytetyn hoitoon määrittämiseen hänen tahdostaan riippumatta ei ole, hänet saadaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen suostumuksella poistaa hänen sitä halutessaan sairaalasta jo ennen kuin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto on annettu.

Jos Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 16 §:n 3 momentissa tarkoitetussa lausunnossaan toteaa, että edellytyksiä rikoksesta syytetyn hoitoon määrittämiseen hänen tahdostaan riippumatta ei ole, hänet on hänen sitä halutessaan viipymättä poistettava sairaalasta.

18 a §

Sairaalasta poistaminen sairaanhoitopiirin toimintayksikön valvonnassa

Edellä 17 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu henkilö, joka on määrätty hoitoon, voidaan ennen lopullista sairaalasta poistamista päästää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen määräämin, henkilön terveydentilan arvioimiseen taikka hänen lääke- tai muuhun terveydenhoitoonsa perustuvien ehtojen sairaalasta enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Tänä aikana henkilö on asianomaisen sairaanhoitopiirin psykiatrisen toimintayksikön valvonnassa. Sairanhoitopiirin tulee määrätä valvonnasta vastaava psykiatri-nen yksikkö.

19 §

Rikoksesta syytetyn kehitysvammaisen erityishuolto

Jos Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 18 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa toteaa, että kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 32 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset vastoin tahtoa annettavaan erityishuoltoon ovat olemassa, laitos päättää tahdonvastaisesta erityishuollosta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päätös vastaa tällöin kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 33 §:n 3 momentissa tarkoitettua erityishuollon johtoryhmän päätöstä. Päätöstä ei alisteta hallinto-oikeuden vahvistettavaksi.

Jos Terveiden ja hyvinvoinnin laitos erityishuollon johtoryhmän esityksestä katsoo, että kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 32 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä vastoin tahtoa annettavaan erityishuoltoon ei enää ole, erityishuolto on heti lopetettava ja potilas poistettava erityishuoltoa antavasta toimintayksiköstä hänen sitä halutessaan.

21 §

Rangaistukseen tuomitsematta jätetyn henkilön psykiatrisen sairaanhoidon tarpeen selvittäminen

Jos tuomioistuim jättää rikoksesta syytetyn mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta, tuomioistuim voi saattaa kysymyksen hänen psykiatrisen sairaanhoidon tarpeestaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen selvitettäväksi. Tuomioistuim voi samalla määrätä hänet säilytettäväksi vankilassa, kunnes Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päätös on annettu.

Jos rangaistukseen tuomitsematta jätetyn henkilön psykiatrisen sairaanhoidon tarpeen selvittämiseksi on välttämätöntä, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos voi määrätä hänet enintään 30 päiväksi sairaalaan tutkittavaksi.

22 §

Rangaistukseen tuomitsematta jätetyn hoito hänen tahdostaan riippumatta

Jos Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toteaa, että edellytykset mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätetyn hoitoon määräämiseen hänen tahdostaan riippumatta ovat olemassa, laitoksen on määrättävä hänet hoitoon hänen tahdostaan riippumatta. Hoidon aloituspaikan määräämisestä, hoidossa pitämisestä ja hoidon jatkamisesta on voimassa, mitä 17 ja 17 a §:ssä säädetään.

Jos Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toteaa, että edellytyksiä mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätetyn hoitoon määräämiseen hänen tahdostaan riippumatta ei ole, hänet on hänen niin halutessaan viipymättä poistettava sairaalasta tai hänen säilyttämisenä vankilassa välittömästi lopetettava.

Jos Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa toteaa, että kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 32 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset vastoin tahtoa annettavaan erityishuoltoon ovat olemassa, laitos päättää tahdonvastaisesta erityishuollosta niin kuin 19 §:ssä säädetään.

22 f §

Erityisten rajoitusten kesto ja niiden täytäntöönpanon valvonta

Aluehallintovirastolle on kahden viikon välein toimitettava ilmoitus potilaiden eristämisistä ja sitomisista. Aluehallintovirastolle tehtävissä ilmoituksessa on mainittava potilaan tunnistetiedot, tiedot toimenpiteestä ja sen syystä sekä toimenpiteen määränneen lääkärin nimi. Aluehallintoviraston tulee hävittää potilasta koskevat tunnistetiedot kahden vuoden kuluttua tietojen saamisesta.

22 m §

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on oikeusministeriön pyynnöstä annettava lausunto

siitä, onko vieraassa valtiossa määrätyn hoitoseuraamuksen siirtäminen pantavaksi täytäntöön Suomessa perusteltua hoidon tarkoituksen saavuttamiseksi. Lausunnossa on otettava kantaa myös siihen, miten hoito Suomessa tultaisiin järjestämään.

22 n §

Kun vieraassa valtiossa määrätty hoitoseuraamus on päätetty panna täytäntöön Suomessa, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on sijoitettava hoitoseuraamukseen määrätty 22 m §:ssä tarkoitettua lausunnossa mainittuun valtion mielisairaalaan.

Sijoituspäätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

22 o §

Potilasta saadaan vieraassa valtiossa määrätyn hoitoseuraamuksen perusteella pitää Suomessa tahdosta riippumattomassa hoidossa enintään kuusi kuukautta. Ennen tämän ajan päättymistä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on selvitettävä, ovatko Suomen lain mukaiset edellytykset hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta olemassa. Selvitys on käynnistettävä mahdollisimman pian sen jälkeen, kun hoitoseuraamukseen määrätty on siirretty Suomeen. Menetelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä tämän lain 4 luvussa säädetään rangaistukseen tuomitsematta jätetyn tahdosta riippumattoman hoidon tarpeen selvittämisestä ja tahdosta riippumattomasta hoidosta.

22 p §

Jos Suomessa hoitoseuraamukseen määrätty on vieraan valtion kansalainen tai hänellä on vieraassa valtiossa kotipaikka, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on yhteistyössä oikeusministeriön kanssa selvitettävä, onko hoitoseuraamus Suomen ja vieraan valtion välillä tehdyn sopimuksen nojalla mahdollista siirtää pantavaksi täytäntöön vieraassa valtiossa.

Jos täytäntöönpanon siirtäminen on mahdollista, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on viipymättä ilmoitettava siitä hoitoseuraamukseen määrätyn hoidosta vastaavalle terveyden

huollon toimintayksikölle ja alistettava päätös hoitoon määräämisestä tai hoidon jatkamisesta Helsingin hallinto-oikeuden vahvistettavaksi.

Menettelyyn Helsingin hallinto-oikeudessa sovelletaan, mitä hoidon jatkamista koskevan asian käsittelystä 17 §:n 2 momentissa säädetään. Helsingin hallinto-oikeuden on liitettävä päätökseensä selostus rikosasian ratkaisseen tuomioistuimen lainvoimaisesta tuomiosta.

22 q §

Toimituksesta, jossa suostumus on annettu, on laadittava pöytäkirja. Pöytäkirja on toimitettava Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselle ja oikeusministeriölle.

22 r §

Jos Terveysten ja hyvinvoinnin laitos katsoo, että hoitoseuraamuksen jättäminen pantavaksi täytäntöön vieraassa valtiossa on perusteltua hoidon tarkoituksen saavuttamiseksi, sen on tehtävä oikeusministeriölle esitys hoitoseuraamuksen jättämisestä täytäntöön pantavaksi vieraassa valtiossa.

Oikeusministeriölle on toimitettava selvitys siitä, että hoitoseuraamukseen määrätty on vieraan valtion kansalainen tai että hänellä on vieraassa valtiossa kotipaikka, sekä jäljennös Helsingin hallinto-oikeuden 22 p §:n 2 momentin nojalla vahvistamasta päätöksestä.

24 §

Muutoksenhaku

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen päätökseen, joka koskee henkilön määräämistä hoitoon tai hoidon jatkamista hänen tahdostaan riippumatta taikka 21 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa määräämistä sairaalaan tutkittavaksi, sekä päätökseen, joka koskee erityishuollon antamista vastoin tahtoa, saa hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

32 §

Mielentilatutkimusten suorittaminen

Kunnallisen sairaalan tai sairaanhoidon toimintayksikön on toimitettava mielentilatutkimuksia ensisijaisesti henkilölle, jolla on kotikuntalainen (201/1994) mukainen asuinpaikka sairaalaa ylläpitävässä kunnassa, sekä sellaiselle kyseisessä kunnassa oleskelevalle Suomen kansalaiselle, jolla ei ole Suomessa kotikuntalainen mukaista asuinpaikkaa.

Kustannukset mielentilatutkimuksista suoritetaan valtion varoista.

33 §

Mielentilatutkimuksessa olleen matkat asuinpaikkaan

Jos mielentilatutkimukseen sairaalaan otettu henkilö, joka ei ole vangittuna eikä suorittamassa vankeusrangaistusta, poistetaan 18 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa sairaalasta, sairaala on velvollinen hänen niin halutessaan järjestämään tai kustantamaan hänen matkansa kotikuntalaisa tarkoitettuun asuinpaikkaan.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan 19 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa erityishuoltoa antavaan toimintayksikköön.

33 a §

Toiminnan ja toimitilojen tarkastus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä aluehallintovirasto voivat tarkastaa kunnan ja kuntayhtymän sekä valtion mielisairaaloitten tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi lisäksi perustellusta syystä määrätä aluehallintoviraston tekemään tarkastuksen. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Poliisin on tarvittaessa annettava Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sekä

aluehallintovirastolle virka-apua tarkastuksen suorittamiseksi.

33 c §

Huomautus ja huomion kiinnittäminen

33 b §

Epäkohtien korjaaminen

Jos mielenterveystyön järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos potilasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto voi velvoittaa kunnan, kuntayhtymän tai valtion mielisairaalan noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintoviraston päätöstä toiminnan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaissa (395/1987) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus. Jos Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto on valvonnassaan havainnut lääkehuoltoa koskevia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuselle.

Jos mielenterveystyön ohjauksen ja valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta, kuntayhtymä tai valtion mielisairaala on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto voi antaa kunnalle, kuntayhtymälle tai valtion mielisairaallalle tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle huomautuksen vastaisen varalle.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto voi, jos asia ei anna aiheutta huomautukseen tai muihin toimenpiteisiin, kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen.

Tässä pykälässä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai aluehallintoviraston antamaan huomautukseen ja huomion kiinnittämiseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat oikeuspsykiatriaan liittyvät asiat siirtyvät tämän lain voimaan tullessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen käsiteltäviksi.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tekemät oikeuspsykiatriaan liittyvät sopimukset ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät tämän lain voimaan tullessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta 31 päivänä lokakuuta 2008 annetun lain (668/2008) 2 §:n 1 momenttiin uusi 4 a kohta, lakiin uusi 3 a § sekä 5 §:ään uusi 5 ja 6 momentti seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Laitoksen tehtävänä on:

4 a) huolehtia oikeuslääketieteeseen ja oikeuspsykiatriaan kuuluvista tehtävistä siten kuin niistä erikseen säädetään;

3 a §

Oikeuspsykiatristen asioiden lautakunta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa on oikeuspsykiatristen asioiden lautakunta.

Oikeuspsykiatristen asioiden lautakunnassa käsitellään ja ratkaistaan oikeudenkäymiskäärin 17 luvun 45 §:ssä tarkoitetut henkilön mielentilaa tai vaarallisuutta koskevat lausuntoasiat, asiat, jotka koskevat rikoksesta syytetyn tai epäillyn taikka mielentilansa vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätetyn henkilön määräämistä psykiatriseen sairaalahoitoon tai hoidettavaksi erityishuoltolaitoksessa, sekä asiat, jotka koskevat tällaisen hoidon lopettamista.

Oikeuspsykiatristen asioiden lautakunnassa on puheenjohtaja, jonka tulee olla Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen virkamies, jolla on tehtävässä tarvittava asiantuntemus, kolme muuta jäsentä sekä heistä jokaisella yksi tai useampi henkilökohtainen varajäsen. Jäsenistä yhden tulee edustaa oikeustieteellistä ja kahden psykiatrista asiantuntemusta. Psykiatrista asiantuntemusta

edustavista jäsenistä toisen tulee edustaa lisäksi kunnallista terveydenhuoltoa. Lisäksi lautakunnassa on kehitysvammahuollon asiantuntemusta edustava jäsen ja hänellä yksi tai useampi henkilökohtainen varajäsen. Käsiteltäessä henkilön määräämistä hoidettavaksi erityishuoltolaitoksessa kehitysvammahuollon asiantuntemusta edustava jäsen osallistuu asian käsittelyyn.

Lautakunnan asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä toiminnan muusta järjestämisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Tietojen ja näytteiden kerääminen ja käyttö

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus saada maksutta sekä salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten estämättä mielentilatutkimusten suorittamiseksi tarpeelliset tiedot valtion ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, potilasvahinkolautakunnalta, eläkesäätiöltä ja muulta eläkelaitokselta, vakuutuslaitokselta, huoltotoimintaa tai sairaanhoitotoimintaa harjoittavalta yhteisöltä tai laitokselta sekä apteekilta.

Laitos voi antaa salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten estämättä mielentilatutkimuksia suorittavalle laitokselle luvan saada maksutta mielentilatutkimusten suorittamiseksi välttämättömiä tietoja 5 momentissa tarkoituilta tahoilta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta 31 päivänä lokakuuta 2008 annetun lain (669/2008) 2 §:n 1 momentin 2 kohta, 3 § ja 6 §:n 3 momentti seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Viraston tehtävänä on huolehtia:

2) raskauden keskeyttämistä, steriloimista, hedelmöityshoitoja, ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellistä käyttöä sekä lääketieteellistä tutkimusta koskevassa lainsäädännössä sille säädetyistä tehtävistä; sekä

keyttämis- ja steriloisasioiden lautakunta. Lautakuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä toiminnan muusta järjestämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Tietojen antaminen

Virastolla ja aluehallintovirastoilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamisessa tarvittavat tiedot ja selvitykset.

3 §

Lautakunnat

Virastossa on terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunta sekä raskauden kes-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 2009